

CHRISTIANSHAVNS GYMNASIUM

Projekt: **Demokratisk dannelse på ungdomsuddannelserne**
 Kunde: **Undervisningsministeriet**
 Dato: **November 2017**

1. Baggrund

Christianshavns Gymnasium er placeret på Christianshavn i København. Gymnasiet bliver karakteriseret som et lokalt gymnasium, hvor hovedandelen af eleverne kommer fra nærområdet. Tidligere har gymnasiet tiltrukket elever fra fjernere byer som Greve og Gilleleje, men over de senere år er der sket en udvikling i retningen mod, at langt størstedelen af eleverne kommer fra lokalområdet. Gymnasiet udbyder stx-uddannelsen og har omkring 750 elever.

Bydelen Christianshavn, hvor gymnasiet er placeret, beskrives som et kunstnerkvarter, hvilket ifølge lærerne afspejles i elevgrundlaget. Elevernes fokus er i den forbindelse oftest heller ikke udelukkende på skolearbejdet, men også på de aktiviteter, der finder sted i Københavns byliv.

Størstedelen af eleverne kommer fra ressourcestærke hjem og er vant til at blive taget med på råd og blive inddraget i beslutninger. Derfor kommer mange elever også til gymnasiet med en forventning om, at de bliver inddraget i skolens beslutningsprocesser. Denne forventning om at blive inddraget i fællesskabet er også en af de gængse årsager til, at eleverne vælger netop dette gymnasium. To af skolens grundværdier er demokrati og fællesskab og i den forbindelse italesættes det af ledelsen som særligt vigtigt, at eleverne mødes med respekt og i øjenhøjde.

Elevgruppen beskrives derudover som meget homogen, hvilket indebærer en meget lille andel elever med anden etnisk baggrund end dansk. Det homogene elevgrundlag medfører, at eleverne ikke konfronteres med store forskelligheder i dagligdagen, og på den måde bliver eleverne, ifølge lærerne, sjældent udfordret på deres rummelighed.

2. Hvordan definerer man demokratisk dannelse på Christianshavns Gymnasium?

På Christianshavns Gymnasium forstås demokratisk dannelse som det at deltage i fællesskabet, at have nuanceret viden om samfundsrelevante emner og have respekt for forskellige overbevisninger. Demokratisk dannelse forstås som noget, der er i konstant udvikling. Hvert år kommer en ny elevgruppe til, hvorfor den demokratiske kultur hele tiden udfordres. Derfor kræver demokratisk dannelse også vedligeholdelse. Vedligeholdelsen af den demokratiske kultur skal foregå på ledelsesniveau, hvor skolens værdier formidles gennem både ord og handling. Ledelsen pointerer og prioriterer over for eleverne, at det er vigtigt, at de deltager i elevrådet og andre udvalg.

Samtidig lægger ledelsen vægt på, at vedligeholdelsen skal finde sted på lærerniveau ved, at lærerne støtter op om og opfordrer eleverne til at deltage i fællesskabet.

3. **Det generelle arbejde med demokratisk dannende læringsmiljøer**

Christianshavns Gymnasium har i det generelle arbejde med demokratisk dannende læringsmiljøer fokus på at skabe nogle rammer, inden for hvilke eleverne har muligheden for at deltage.

UDFORDRING AF ELEVERNES HOLDNINGER

På Christianshavns Gymnasium er elevgruppen meget homogen, hvorfor eleverne ikke i særlig høj grad udfordres på deres rummelighed over for mennesker med en anden holdning eller religion end deres egen. Lærerne italesætter i den forbindelse, hvordan elevernes rummelighed i praksis primært kommer til udtryk gennem generelle holdninger, der kan virke overfladiske og forudsigelige, da eleverne ikke har haft eller fundet anledning til at omsætte til praksis. Lærerne arbejder derfor med at udfordre elevernes politiske eller religiøse ståsted gennem situationer i undervisningen. Dette kan eksempelvis være ved at tage ture ud af huset, hvor eleverne besøger organisationer, som repræsenterer et anderledes synspunkt, eller ved i undervisningen at opstille dilemmaer, som indbefatter alternative synspunkter. På den måde er målet, at eleverne opnår en dybere viden om grundlæggende demokratiske principper og konsekvenserne heraf i forhold til den åbenhed og rummelighed, den enkelte udviser i forhold til fx andre politiske og religiøse ståsteder.

Hvis man vælger at snakke om Islam i religion, er de meget rummelige, men hvad hvis de bliver præsenteret for Science?

- Lærer

MØDET MELLE ELEVER, LÆRERE OG LEDELSE

På Christianshavns Gymnasium er det vigtigt, at demokratiet forplantes i det konkrete møde mellem henholdsvis elever, lærere og ledelse. Det beskrives i den forbindelse, hvordan relationen og mødet mellem dem bør være kendetegnet ved at være ligeværdigt og respektfuldt. Eleverne italesætter selv, hvordan det netop er vigtigt for dem at føle sig hørt i det nære møde med lærerne eller ledelsen. Konkret nævnes en situation, hvor der blev indført mobilbakker, hvilket affødte protest blandt eleverne, der oplevede det som krænkende i forhold til deres individuelle rettigheder. Mobilbakkerne blev efter en kortere periode afskaffet.

Hvis man siger til dem, at "reglerne er sådan her", er der modstand. Men hvis man i stedet siger, "jeg har svært ved at undervise, når I ikke kommer til tiden", så opper de sig og prøver. De [eleverne] vil rigtig gerne fællesskabet, men de vil det ikke, hvis der kommer en ydre regel.

- Lærer

INTROFORLØB SOM GRUNDSTEN FOR DET NÆRE DEMOKRATI

På Christianshavns Gymnasium prioriteres introforløbet højt. Blandt andet får hver klasse tilknyttet fire tutorer (to 2.g'ere og to 3.g'ere), som sammen med lærerne og ledelsen står for introduktionen til skolen. I introforløbet er der blandt andet arrangementer på tværs af klasserne, og på den måde ønsker man med introforløbet at skabe en fællesånd blandt både nye og ældre elever. Derudover er det vigtigt for skolen at signalere allerede i introforløbet, at de ikke tolererer mobning, hvilket blandt andet indebærer, at man ikke omtaler 1.g'ere som 'putter'. Ifølge eleverne danner det gode introforløb grundlag for en sund klasserums-kultur og leder til respekt for ens skolekammerater, lærere og ledelsen.

Man skal give meget credit til ledelsen og lærergruppen for at prøve at skabe en fællesånd. Det, synes jeg, er et vigtigt grundlag for et demokrati.

- Elev

4. Konkrete eksempler på den gode praksis

På Christianshavns Gymnasium arbejdes der løbende med at skabe demokratisk dannende læringsmiljøer, og der har været mange eksempler at vælge mellem, herunder:

- Åbent elevråd som et forsøg på at opfordre til bredere deltagelse
- Elevstyrede torsdagsmøder
- Åbent bibliotek, hvor bibliotekaren skaber rum med klare rettigheder og pligter.

De følgende eksempler afspejler i større eller mindre grad fire grundlæggende dimensioner af demokratisk dannelse, der er illustreret via nedenstående ikoner. Definitionen af demokratisk dannelse tager udgangspunkt i inputs fra forinterviews med dialogforummets medlemmer og afspejler således en tværgående opsummering af medlemmernes forståelse af begrebet.

For hvert eksempel vil det via ovenstående ikoner illustreres, hvilke dimensioner af demokratisk dannelse eksemplet primært relaterer sig til. Det skal dog pointeres, at brugen af ikonerne er en del af fortolkningsarbejdet, hvorfor nogle afsnit omhandlende de virkningsfulde mekanismer kan indeholde flere eller færre ikoner, end vi har anvist.

EKSEMPEL 1 – KOMMUNALVALGSDEBAT

Ramme: Paneldebat med ungdomskommunalpolitikere

Deltagere: Elever

Sted: I større fælleslokale

Indhold:

I forbindelse med kommunalvalget ønskede en gruppe elever at afholde en paneldebat med kommunalpolitikere. Derfor kontaktede de rektor, som afholdte et længere møde med dem om, hvordan det kunne arrangeres og faciliteres på skolen. Rektor sørgede for lokale, og eleverne fik selv kontakt til politikerne. Undervejs i planlægningen fandt eleverne ud af, at to partier ikke var repræsenteret i den pakkeløsning, de var blevet tilbudt, og tog derfor selv kontakt til repræsentanter fra partierne for at sikre, at alle politiske partier blev hørt.

Nogle gange stopper samfunds-fag efter timen; man har fået lidt viden og nogle holdninger, men hverken viden eller holdninger kommer til udtryk i elevernes adfærd. Det her er et eksempel på, at de blev hængende flere timer efter skole, fordi de var i tvivl om, hvad de skulle stemme.

- Lærer

Virkningsfulde mekanismer:

Kommunalvalgsdebatten skabte en øget viden om, hvilke holdninger de forskellige kommunalpolitikere repræsenterer.

Derudover medførte det, at en bredere gruppe elever mødte op, hvorfor arrangementet gav mulighed for, at også de stille elever kunne deltage ved at møde op.

Gennem debatten blev eleverne ligeledes mere afklaret omkring, hvilken politiker eller parti de skulle stemme på.

EKSEMPEL 2 – STUDIETUR TIL ISRAEL

Ramme: Samarbejde med israelsk skole

Deltagere: Elever fra en klasse og to lærere

Sted: Israel

Indhold:

I forbindelse med den obligatoriske studietur i 3.g tog en lærer initiativ til et samarbejde med en skole i Israel. Destinationen til Israel blev netop foreslået, da det er en destination, som udfordrer elevernes politiske ståsted. Størstedelen af eleverne var i udgangspunktet imod forslaget og ønskede i stedet, at studieturen skulle gå til Palæstina. Læreren holdt fast og argumenterede for, at et ophold i Palæstina ikke på samme vis ville udfordre eleverne på deres holdninger i samme grad som turen til Israel.

Eleverne blev på studieturen indkvarteret hos værtsfamilier med elever på samme alder som dem selv, som de fik mulighed for at lære at kende. Indkvarteringen hos familier gav samtidig eleverne lejlighed til at debattere den politiske situation i landet og på den måde få et andet perspektiv på konflikten.

Det er helt vildt, hvad de har fået ud af den tur. De taler stadig om deres israelske værtsfamilier.

- Lærer

Virkningsfulde mekanismer:

Eleverne tilegnede sig gennem turen en grundig viden om den politiske konflikt mellem Israel og Palæstina og fik gennem diskussioner med værtsfamilierne et nyt perspektiv på konflikten.

Samtidig gav det mulighed for, at eleverne fik udfordret og dannet deres egen holdning til et højaktuelt politisk emne.

Gennem mødet med nogle af de mennesker, som er placeret midt i konflikten, fik eleverne en øget respekt for de forskellige holdninger, der kan være til et og samme emne.

Indkvarteringen hos familierne gav hver enkelt elev mulighed for at deltage i diskussionerne af den politiske situation på en uformel måde.

EKSEMPEL 3 – INDDRAGELSE AF ELEVERNE I UDVIKLINGEN AF SKOLENS VÆRDIGRUNDLAG

Ramme: Workshop faciliteret af ledelsen

Deltagere: Nuværende og tidligere elever, lærere og bestyrelse

Sted: På skolen

Indhold:

I forbindelse med, at skolen skulle revidere og nytænke sit værdigrundlag, blev eleverne inddraget i processen fra de første spæde skridt og frem til afslutningen af forløbet. På de indledende møder blev fire elever inviteret til at fremlægge plancher, som skulle illustrere, hvordan de opfattede skolen. Dernæst blev to heldagsworkshops afholdt for et udsnit af hhv. elever og lærere, hvor de kunne få lov at italesætte, hvilke værdier de oplevede var grundlæggende for skolen og hvilken vision skolen i fremtiden skulle have. På den måde blev eleverne inddraget i udformningen af de helt grundlæggende værdier og den fremtidige vision for skolen.

Virkningsfulde mekanismer:

Inddragelsen af eleverne i udviklingen af skolens vision gav dem mulighed for at deltage i en af de mest centrale beslutningsprocesser på skolen.

Samtidig gav det eleverne et indblik i, hvordan en demokratisk beslutningsproces fungerer, og hvilke trin man gennemgår i sådan en proces – fra et forslag fremlægges til det bliver til virkelighed.

EKSEMPEL 4 – INTERNATIONAL CAFÉ

Ramme: Arrangeret af det Internationale Udvalg på skolen

Deltagere: Elever og lærere

Sted: I større fælleslokale

Indhold:

Gymnasiet afholder med jævne mellemrum International Café, hvor eleverne kan møde op uden for normal skoletid og høre om større politiske begivenheder og emner. Eksempelvis har skolen afholdt et arrangement om det tyske og det amerikanske valg, om krigen i Syrien og om klimaforandringer i forbindelse med COP21. Arrangementerne består typisk af en eller flere eksperter, som holder oplæg og efterfølgende diskuterer med eleverne om emnet. International Café arrangeres af Internationalt Udvalg, som består af tre lærere og to elever, og derfor kræver arrangementerne heller ikke andet af de resterende elever end deres fremmøde. Derudover reklameres der for arrangementet ved hjælp af plakater, som eleverne har lavet, og én plakat fra arrangementet hænges efterfølgende op på en plakatvæg på skolens bibliotek.

Virkningsfulde mekanismer:

International Café giver eleverne viden om større politiske problemstillinger, hvilket blandt andet kan give et indblik i, hvilke forskellige styreformer lande kan have.

Caféen giver desuden eleverne mulighed for at debattere emnerne med hinanden i en uformel kontekst.

Derudover giver International Café eleverne mulighed for at danne sig en holdning til højaktuelle problemstillinger, når de får præsenteret flere sider af samme sag.

5.**Opsamling**

På Christianshavns Gymnasium er arbejdet med demokratisk dannelse kendetegnet ved en høj grad af elevinddragelse i de beslutninger, der tages. Elevernes holdninger inddrages på flere niveauer; når skolen fastsætter nye mål og værdier, når der arrangeres debatter og hvis der indføres regler som eksempelvis mobilbakker.

Skolens elevgrundlag er kendetegnet ved høj homogenitet, hvorfor lærerne også aktivt forsøger at skubbe eleverne ud i situationer – både i klasselokalet og uden for skolen – hvor deres holdninger bliver udfordret og de møder mennesker, som er forskellige fra dem selv.

Når den bredere elevgruppe engagerer sig i fællesskabet på skolen, er det ofte, fordi de er optaget af at forsvare deres individuelle rettigheder eller har en enkeltsag, de brænder for. Eleverne deltager derimod i mindre grad i det formelle lokale demokrati i form af elevrådet, hvor det oftest er en kerne af elever, som er engagerede.